

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ШКОЛІ

Статтю присвячено аналізу діяльності викладачів вищих військових навчальних закладів та визначенню особливостей викладання спеціальних дисциплін у вищій військовій школі. Висвітлено погляди сучасних дослідників на проблему викладання спеціальних дисциплін у вищій школі. На основі аналізу та узагальнення стандартів вищої освіти визначено сутність відмінності спеціальних дисциплін. Обґрунтовано особливості у викладанні спеціальних дисциплін, а саме: перспективну спрямованість, зорієнтованість на розвиток озброєння, військової техніки та способів їх застосування, тактики дій відповідних підрозділів в умовах сучасного збройного конфлікту; широкий спектр цілей які мають бути враховані та досягнуті.

Обґрунтовано три основних аспекти, що визначають цілі фахової підготовки при вивченні спеціальних дисциплін, а саме ціннісно-орієнтаційний, когнітивно-змістовий та практично-діяльнісний. Запропоновано систему методів, що відповідають цілям фахової підготовки та враховують визначені особливості викладання спеціальних дисциплін, дозволяють поетапно та всебічно розвивати здатність та готовність офіцера до майбутньої військово-професійної діяльності.

Ключові слова: спеціальна дисципліна; викладання; метод; цілепокладання; слухач; курсант .

Постановка проблеми у загальному вигляді. Освіта є найважливішим чинником соціально-культурного та економічного розвитку суспільства. Відповідно до історії та традицій, а також сучасних умов і подальших перспектив кожна країна визначає освітні пріоритети. Необхідність збройного захисту територіальної цілісності України, переходу Збройних Сил України на стандарти діяльності та підготовки особового складу, що відповідають принципам та процесам армій країн-членів НАТО, визначають завдання підвищення рівня підготовленості професійного офіцерського складу. Досвід проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил вказує на те, що нерідко офіцерам-випускникам вищих військових навчальних закладів доводилося приймати підрозділи та приступати до виконання своїх обов'язків безпосередньо в умовах бойового зіткнення з противником. Такі обставини вимагають надзвичайно високого рівня професійної готовності випускника військового вишу. Його здатності без додаткової підготовки приступити до практичних дій, виконувати бойові завдання, зберігаючи особовий склад, озброєння та техніку підрозділу. За таких умов, важливим завданням для військової освіти є нарощування практичної складової підготовки майбутніх військових фахівців, розвитку їх фахової компетентності, формування культури діяльності з відповідної спеціальності, передача бойового досвіду офіцерів-викладачів. Успішність професійної діяльності офіцера-випускника вбачаємо як

результат належного опанування спеціальних дисциплін, що визначають основу його готовності та здатності застосовувати сучасні озброєння та військову техніку, навчати особовий склад. Цей процес безпосередньо пов'язаний із якістю викладання, компетентністю викладачів спеціальних дисциплін. Сучасна військово-педагогічна практика вказує на наявну проблему, пов'язану із застосуванням традиційних підходів до викладання спеціальних дисциплін, що ґрунтуються на репродуктивних методах навчання. Вони формують виконавчі здібності, у той час як пріоритетом для офіцера є розвиток його лідерських якостей, критичного та інноваційного мислення, креативних здібностей. Таким чином виникає суперечність між існуючими підходами до викладання спеціальних дисциплін та вимогами до офіцера, як військового фахівця. Розв'язання даної суперечності вбачаємо у визначенні об'єктивних особливостей фахової підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах.

Метою статі є визначення особливостей у підходах та методах викладання спеціальних дисциплін у вищій військовій школі.

Аналіз наукових праць засвідчив, що проблемі викладання спеціальних дисциплін присвячена значна кількість наукових праць. Проблемі викладання у вищих військових навчальних закладах присвячені праці О. Барабанщикова, А. Вітченка, А. Зельницького, М. Нещадима, І. Чистовської, В. Ягупова та ін.

Дослідження проблеми формування методичної компетентності у майбутніх фахівців, у тому числі й військових викладачів, здійснили В. Адольф, В. Байденко, О. Бойко, Г. Єльнікова, Ю. Красильник, Т. Мацевко, В. Свистун, В. Ягупов та ін.

Теоретичним та методичним засадам викладання спеціальних дисциплін присвячені праці В. Барбінова, М. Кришталя, Л. Олійника, О. Сердюкової, О. Торічного, та ін.

Зокрема, на думку Л. Олійника «зміст, і тим більше методика викладання військово-спеціальних дисциплін магістрам військово-соціального управління мають бути рухливими системами, здатними до врахування визначених змін і постійного розвитку» [1, с. 127], що вказує на перспективний, випереджувальний характер спеціальних дисциплін, які враховують тенденції розвитку галузі, зразків озброєння, тактики їх застосування. Однак суперечливим є положення, що «військово-спеціальні дисципліни є складовою педагогічної освіти» [1, с. 122]. Вважаємо, що формування та розвиток педагогічних та дидактичних компетентностей відбувається у результаті опанування циклу загальних та соціально-гуманітарних дисциплін.

Поділяємо позицію вчених В. Ягупова та М. Кришталя, які вважають, що «основна специфіка у викладачів спеціальних дисциплін полягає в тому, що вона має дуалістичну структуру, оскільки у своєму змісті має два напрямки: психолого-педагогічний та спеціально-технологічний (прикладний). Викладачі спеціальних дисциплін мають бути методично компетентними як із психології та педагогіки, так і зі специфіки професійної діяльності майбутніх офіцерів в

екстремальних умовах та технологій ліквідації екстремальних ситуацій» [2, с. 122].

На важливе значення, у процесі викладання спеціальних дисциплін, фахового навчального середовища вказує у своєму дослідженні В. Барбінов [3]. Зокрема він зазначає, що фахове навчальне середовище є важливим багатокомпонентним ресурсом розвитку професійної готовності майбутнього фахівця, як особистості і професіонала, умовою його самоактуалізації та самореалізації шляхом занурення в умови, максимально наближені до реальної діяльності, у процесі якої й формується готовність до майбутньої професійної діяльності.

Однак, не зважаючи на значний інтерес вчених до питань викладання спеціальних дисциплін, проблема визначення особливостей викладання спеціальних дисциплін у вищих військових навчальних закладах досі залишається мало дослідженою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна система військової освіти має на меті підготовку професійного офіцерського корпусу ЗС України відповідно до їх актуальних потреб та завдань. Основним напрямом підготовки фахівців у військових вишах є галузь знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону». У межах зазначеної галузі – підготовка провадиться за спеціальностями: 253 «Військове управління (за видами збройних сил)»; 254 «Забезпечення військ (сил)»; 255 «Озброєння та військова техніка».

На основі аналізу стандартів вищої освіти [4] за вказаними спеціальностями встановили, що вони містять перелік компетентностей випускника, а саме: інтегральну, загальні та спеціальні (фахові). Оскільки вимоги, що визначені як загальні компетентності, спільні для всіх спеціальностей, а відмінності містяться у частині спеціальних (фахових) компетентностей, можемо зробити висновок, що навчальна програма міститиме дисципліни, що є спільними для всіх спеціальностей, та дисципліни які будуть відмінними і визначатимуть власне сутність (специфіку) майбутньої військово-професійної діяльності офіцерів. Саме ці дисципліни ми визначаємо як спеціальні. Таким чином, спеціальна дисципліна – це система знань про явища, закони та закономірності, а також навичок та вмінь, що відповідає військовому фаху та специфіці військово-професійної діяльності.

На відміну від загальновійськових (тактика, вогнева, стройова, інженерна підготовка та ін.) та суспільно-гуманітарних (філософія, соціологія, політологія, основи військового навчання та виховання та ін.) дисциплін, спеціальні дисципліни зорієнтовані більшою мірою не на існуючий стан справ, а на перспективу з урахуванням динамічного розвитку зразків озброєння та військової техніки, способів їх застосування, тактики дій відповідних підрозділів в умовах сучасного збройного конфлікту.

Таким чином, особливістю викладання спеціальних дисциплін є постійна необхідність передбачати, прогнозувати та планувати різноманітні аспекти майбутньої діяльності військового фахівця. Запорукою належного

прогнозування діяльності випускника за військовим фахом є власний досвід такої діяльності викладача спеціальної дисципліни. Опираючись на досвід, викладач моделює стандартні та нештатні ситуації, що можуть виникати під час виконання обов'язків у звичайних та екстремальних умовах. Прогнозування та моделювання діяльності випускника за фахом дає змогу викладачу спроектувати професійний образ випускника – військового фахівця, побачити бажаний результат власної освітньої взаємодії зі слухачем (курсантом). Таке бачення дозволяє викладачу визначити вірні освітні цілі.

При визначенні цілей фахової підготовки майбутніх офіцерів, під час вивчення спеціальних дисциплін, вважаємо за необхідне виділити три основних напрями. По-перше, *ціннісно-орієнтаційний*, оскільки через призму вивчення спеціальних дисциплін військовий фахівець знайомиться з особливостями майбутньої професії, у нього формується суб'єктне ставлення до військової спеціальності, власний професійний «Я-образ». У даному контексті, важливе значення має постать викладача, як представника відповідного військового фаху, його власний досвід військово-професійної діяльності. По ньому, у тих, хто вчиться, складається перша уява про інтелектуальний і моральний рівень офіцерського корпусу і на цій основі в значній мірі формується ставлення до військової спеціальності. Покликання викладача спеціальних дисциплін – сформувати у слухачів (курсантів) позитивне ставлення до обраного фаху, дбати, щоб потяг до його опанування не згасав. Роль педагога складна – це: створення умов для творчої самореалізації майбутнього офіцера, формування у нього професійної культури, потреби зберігати та примножувати цінності та військові традиції. Стратегія викладання спеціальних дисциплін полягає у тому, щоб залучити слухача (курсанта) до активної і самостійної діяльності. Власною поведінкою викладач спеціальних дисциплін впливає на формування у майбутніх офіцерів моральних та професійних якостей. Тому, в умовах гуманізації та демократизації військової освіти, не викликає сумніву важливість ціннісно-орієнтаційного аспекту викладання спеціальної дисципліни.

По-друге, не менш важливим є *когнітивно-змістовий* аспект цілепокладання, оскільки спеціальні дисципліни є синтезом різних наук (фізики, математики, хімії, психології, соціології та ін.), а також воєнної теорії і практики. Завдання для викладача зробити вивчення спеціальної дисципліни цікавим, її зміст зрозумілим і доступним для слухача (курсанта). Поряд із вивченням наукових положень – законів, закономірностей, принципів, що складають теоретичну основу відповідних дисциплін, у слухачів (курсантів), на заняттях з фахових дисциплін, формуються відповідні цінності та ідеали, способи мислення, способи і норми поведінки, практичний та соціальний інтелект військового фахівця.

Стосовно набуття здобувачами освіти знань і формування наукового світогляду, розвитку пізнавальних і творчих здібностей, розвитку культури розумової діяльності, виховання інтересу й потреби в розумовій діяльності, у постійному збагаченні науковими знаннями, в застосуванні їх на практиці, В. Сухомлинський зокрема зазначав: «Розумове виховання відбувається в

процесі набування наукових знань, але не зводиться до нагромадження певного їх обсягу. Процес набування знань і якісне їх поглиблення будуть фактором розумового виховання лише тоді, коли знання стають особистими переконаннями, духовним багатством людини, що позначається на ідейній спрямованості її життя, на її праці, суспільній активності, інтересах» [5 с. 206].

Зважаючи на зазначене, видається, що перед викладачами спеціальних дисциплін постає завдання сформулювати зміст навчальної дисципліни таким чином, щоб він одночасно був науково обґрунтованим, мав випереджувальний характер зорієнтований на перспективи розвитку озброєння та способи його застосування, а також відповідав особистим переконанням викладача, був підтвердженим особистим досвідом. За таких умов у слухачів (курсантів) формується довіра до набутої інформації, вони переймають способи мислення та діяльності, приймаючи досвід викладача за власний.

По-третє, оскільки спеціальні дисципліни мають прикладний характер, спрямованість на підготовку військового фахівця до роботи з особовим складом, озброєнням, військовою технікою, провідного значення набуває *практично-діяльнісний* аспект цілепокладання. Саме вивчаючи спеціальні дисципліни майбутні офіцери знайомляться зі складним, специфічним обладнанням, опановують особливі способи діяльності та взаємодії з іншими військовослужбовцями. У них формується система навичок, що складатиме основу їх подальшої діяльності на посадах.

Цілі практичного навчання тісно пов'язані з цілями виховання, теоретичної та психологічної підготовки. Цей зв'язок визначається метою освітньої взаємодії. Якщо мета практичного заняття розвинути вміння та навички, цілі практичної підготовки наближаються до цілей теоретичного навчання. Якщо ж цілі практичних методів пов'язані з формуванням поглядів, переконань, цінностей, то такі методи набувають рис морального виховання. Щоб психологічно підготувати військовослужбовця до виконання важливих військово-професійних завдань, знань та вмінь як діяти виявляється замало. У таких випадках вирішальне значення мають почуття і переживання, розвиненість професійно важливих якостей, розуміння суспільної значущості своєї праці.

Отже, особливістю викладання спеціальних дисциплін є широкий спектр цілей які мають бути враховані та досягнуті. Завдання спеціальної дисципліни виходять за межі передачі та засвоєння системи науково обґрунтованої інформації та розвитку окремих компетентностей випускника, а стосується цілісного формування особистості майбутнього військового фахівця – представника конкретної військової спеціальності, з притаманними для даної категорії фахівців розвиненими професійними якостями, цінностями та переконаннями, способами мислення та діяльності, набутим досвідом практичної діяльності, психологічно підготовленого до виконання обов'язків у звичайних та екстремальних умовах.

Врахування настанов та принципів контекстного підходу до організації освітнього процесу передбачає створення на заняттях зі спеціальних дисциплін

фахового середовища та поетапного переходу від навчальної до квазіпрофесійної та навчально-професійної діяльності. Реалізація цього підходу полягатиме у застосуванні на заняттях зі спеціальних дисциплін системи традиційних та спеціальних дидактичних методів.

На початкових етапах вивчення спеціальних дисциплін доречними будуть традиційні методи такі як лекція та семінар, для того щоб ознайомити слухачів (курсантів) з особливостями вивчення даної дисципліни, сформувати теоретичну основу та необхідний професійний тезаурус.

На етапі навчальної діяльності також важливими видаються такі методи як: приклад, вправи; колективні завдання; змагання.

Враховуючи відсутність у тих хто вчиться власного професійного досвіду, а також схильність наслідувати, викладачу слід прагнути продемонструвати основні аспекти фахової діяльності на власному прикладі. Умілі дії викладача мають стати ідеалом для слухача (курсанта). Винятково дієвим засобом впливу є особиста захопленість військового педагога своїм фахом.

Незамінним у формуванні практичних умінь є метод вправи. У кожній вправі, яка відповідає характеру майбутньої діяльності є як навчальний так і виховний аспект. Багаторазове повторення дії чи процесу виробляють міцні вміння та навички. Виховний аспект тут вбачаємо у пробудженні почуття гордості у того хто вчиться за досягнутий успіх. Навчити слухача (курсанта) певним діям не важко. Але щоб довести дію до автоматизму, сформувати звичку виконувати операцію необхідно повторити її сотні разів. В умовах навчального закладу ознакою успіху є відмінна оцінка за виконану вправу, проте в умовах військової служби меж досконалості немає. Майстерність досягається у процесі постійного самовдосконалення. Таким чином вправи стають методичною основою самостійного навчання у подальшій службі.

Оскільки для офіцера, майбутнього військового фахівця, важливого значення мають розвиненість його комунікативних та організаторських здібностей, у процесі опанування спеціальних дисциплін потрібно застосовувати метод виконання групових завдань. Працюючи над вирішенням завдань у групі, слухачам (курсантам), потрібно генерувати пропозиції, аргументувати та відстоювати власну позицію, враховувати думки та побажання колег. Це забезпечує розвиток креативних здібностей, толерантного ставлення до альтернативного бачення проблеми, лідерських якостей.

Змагання дозволяють досягати найкращих результатів у виконанні професійних операцій. Предметом змагання є творча, майстерна, досконала діяльність. Всі хто вчать, під час змагань, намагаються, виконуючи однакові дії, удосконалити їх, запропонувати свій особливий шлях досягнути мети. Цінність цього методу полягає у тому, що для кожного слухача (курсанта) відкривається можливість добитися першості у тій справі яка відповідає його здібностям та інтересам.

Дієвим способом створення квазіпрофесійних ситуацій є метод аналізу ситуацій та кейс-технологія. Формуючи кейс, викладач спеціальних дисциплін актуалізує власний професійний досвід, моделює ситуації, що мали місце або

такі, які гіпотетично могли б трапитися. Від здатності викладача всебічно, найбільш повно та достовірно описати проблемну ситуацію залежатиме формування вірного враження про умови майбутньої діяльності. Важливо формуючи кейс, передбачити яким чином можна буде застосувати теорію для розв'язання практичної проблемної ситуації, яка довідкова інформація буде необхідна, скільки часу на її розв'язання необхідно. На заняттях з використанням кейсів викладач спеціальних дисциплін вносить корективи, уточнює обстановку, створює додаткову психологічну напругу, зменшує час на виконання завдання, таким чином психологічно загартовує майбутніх військових фахівців. Важливим також є і місце проведення такого заняття, наприклад – навчальний полігон, навчальні командні пункти та ін., та використання засобів імітації психологічного впливу.

Неодмінною умовою якісного викладання спеціальних дисциплін у вищих військових навчальних закладах є застосування засобів імітаційного моделювання. Прикладом такого засобу імітаційного моделювання є JCATS (Joint Conflict and Tactical Simulation (Об'єднаний імітатор конфліктних та тактичних ситуацій)). Цей засіб дозволяє імітувати бойові дії військ (сил) у режимі реального часу, що позитивно впливає на достовірність таких дій при проведенні практичних навчальних занять. Детальна методика та переваги застосування засобу імітаційного моделювання JCATS описана авторами методичного посібника [6].

Навчальна професійна діяльність слухачів (курсантів) реалізується у формі військової практики та стажування, де педагогічно доцільна діяльність забезпечує всебічний розвиток майбутніх військових фахівців. Виконання обов'язків під час практики та стажування дозволяє здобувачам освіти встановити рівень власної готовності до професії, скоригувати цілі та методи самовдосконалення. Викладач спеціальних дисциплін на підставі результатів практики та стажування вносить корективи у програми підготовки військових фахівців, корегує методику викладання.

Запропонований підхід реалізує вимоги принципу проблемності у навчанні. Поетапний перехід від простіших способів формування та розвитку компетентності фахівці до більш складних забезпечує необхідний рівень проблемності, створює зацікавленість та необхідну мотивацію у досягненні освітніх цілей.

Висновки. На основі аналізу діяльності викладачів вищих військових навчальних закладів визначено низку особливостей, що стосуються викладання спеціальних дисциплін. Ключова відмінність спеціальних дисциплін полягає у їх прикладному спрямуванні, відповідності вузькій галузі діяльності.

Встановлено, що спеціальні дисципліни зорієнтовані більшою мірою не на існуючий стан справ, а на перспективу з урахуванням динамічного розвитку зразків озброєння та військової техніки, способів їх застосування, тактики дій відповідних підрозділів в умовах сучасного збройного конфлікту.

Особливістю викладання спеціальних дисциплін є постійна необхідність передбачати, прогнозувати та планувати різноманітні аспекти майбутньої

діяльності військового фахівця, а також широкий спектр цілей які мають бути враховані та досягнуті.

Обґрунтовано три основних аспекти, що визначають цілі фахової підготовки при вивченні спеціальних дисциплін, а саме ціннісно-орієнтаційний, когнітивно-змістовий та практично-діяльнісний. Запропоновано систему методів, що відповідають цілям фахової підготовки та враховують визначені особливості викладання спеціальних дисциплін, дозволяють поетапно та всебічно розвивати здатність та готовність офіцера до майбутньої військово-професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Л.В. Методичні засади навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління. *Вісник Національного університету оборони України*. Київ. НУОУ, 2014. №3 (40). С. 122-127.

2. Ягупов В. В., Кришталь М. А. Педагогічна техніка викладачів військово-спеціальних дисциплін. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 5. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_5_25 (Дата звернення: 25.05.2019).

3. Барбінов В.В. Організація фахового навчального середовища у процесі вивчення спеціальних дисциплін у професійно-технічних навчальних закладах. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць*. Київ, 2018. вип. 138. С. 22-27.

4. Затвердженні стандарти вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti> (Дата звернення: 25.05.2019).

5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 4. Київ, «Радянська школа», 1976. 640 с.

6. Бобильов В.Є., Заїка Л.А., Зінченко Ю.М. та ін. Методика підготовки та проведення навчальних занять з оперативно-тактичних дисциплін з використанням засобів імітаційного моделювання бойових дій. Під загальн. ред. С.М. Салкуцана: методичний посібник. Київ : НУОУ, 2015. 26 с.

REFERENCES

1. Oliinyk, L.V. (2014). *Metodychni zasady navchannia viiskovo-spetsialnykh dystsyplin mahistriv viiskovo-sotsialnoho upravlinnia*. [Methodical principles of training military-special disciplines of masters of military-social management]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy*. Kyiv. NUOU, №3 (40). S. 122-127. (in Ukrainian).

2. Yahupov, V. V., Kryshstal, M. A. (2012). *Pedahohichna tekhnika vykladachiv viiskovo-spetsialnykh dystsyplin*. [Pedagogical technique of teachers of military-special disciplines]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. Vyp. 5. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_5_25 (Data zvernennia: 25.05.2019). (in Ukrainian).

3. Barbinov, V.V. (2018). *Orhanizatsiia fakhovoho navchalnoho seredovyshcha u protsesi vyvchennia spetsialnykh dystsyplin u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh*. [Organization of a professional educational environment in the process of studying special disciplines in vocational schools]. *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, vyp. 138. S. 22-27. (in Ukrainian).

4. *Zatverdzhenni standarty vyshchoi osvity*. [Approval of higher education standards]. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti> (Data zvernennia: 25.05.2019). (in Ukrainian).

5. Sukhomlynskyi, V.O. (1976). *Vybrani tvory v 5-ty t. T. 4*. [Selected works in 5 t. T. 4.]. Kyiv, «Radianska shkola», 640 s. (in Ukrainian).

6. Bobylov, V.Ie., Zaika, L.A., Zinchenko, Yu.M. ta in. (2015). *Metodyka pidhotovky ta provedennia navchalnykh zaniat z operatyvno-taktychnykh dystsyplin z vykorystanniam zasobiv imitatsiinoho modeliuvannia boiovykh dii.* [Methodology of preparation and conducting of training sessions on operational-tactical disciplines using means of simulation of combat operations]. *Pid zahal'n. red. S.M. Salkutsana: metodychnyi posibnyk.* Kyiv : NUOU, 26 s. (in Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Олег Рыбчук,
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Особенности преподавания специальных дисциплин в высшей военной школе

Статья посвящена анализу деятельности преподавателей высших военных учебных заведений и определению особенностей преподавания специальных дисциплин в высшей военной школе. Освещены взгляды современных исследователей на проблему преподавания специальных дисциплин в высшей школе. На основе анализа и обобщения стандартов высшего образования, определена сущность различий специальных дисциплин. Обоснованы особенности в преподавании специальных дисциплин, а именно: перспективную направленность, ориентированность на развитие вооружения, военной техники и способов их применения, тактики действий соответствующих подразделений в условиях современного вооруженного конфликта; широкий спектр целей, которые должны быть учтены и достигнуты.

Обоснованно три основных аспекта, определяющих цели профессиональной подготовки при изучении специальных дисциплин, а именно ценностно-ориентационной, когнитивно-содержательный и практически-деятельностный. Предложена система методов, соответствующих целям профессиональной подготовки с учётом определенных особенностей преподавания специальных дисциплин, позволяющих поэтапно и всесторонне развивать способность и готовность офицера к будущей военно-профессиональной деятельности.

Ключевые слова: специальная дисциплина; преподавание; метод, целеполагания; слушатель; курсант.

SUMMARY

Oleh Rybchuk
National Defense University of Ukraine named
after Ivan Cherniakhovskii

Specifics of Special Disciplines Teaching at Higher Military School

Introduction. *The article is dedicated to the analysis of the teachers' activities at higher military educational institutions and defining the specifics of teaching special subjects at higher military school.*

Purpose is *defining specific features concerning the approaches and methods of teaching special disciplines at higher military school.*

Methods. *Induction, deduction, classification, systematization and comparative analysis of theoretical sources on the problem of professional training of military specialists.*

Results. *The differences in special disciplines is determined basing on the analysis and generalization of higher education standards. The specific features in teaching of special disciplines, in particular a tendency, orientation on the development of weapons, military equipment and methods of their application, tactics of the actions of the certain units under conditions of modern armed conflict as well as a wide range of goals to be taken into account and*

achieved, are substantiated.

Originality. *Three basic aspects that define goals of professional training during study of special disciplines, in particular value and orientation, cognitive and content, practical and subjective, are substantiated. The system of methods, which correspond to the objectives of professional training and take into account the specific features of special disciplines teaching, and allow to develop the officer's ability and readiness for future military and professional activities comprehensively and gradually.*

Conclusion. *On the basis of the analysis of the teachers' activities at higher military educational institutions, a number of peculiarities concerning the teaching of special disciplines have been identified. The key difference between special disciplines is their application essence, compliance with a narrow field of activity.*

Key words: *special disciplines; teaching; method; purposive idea; military student; cadet.*